

dono alguns exemples medievals de les principals accepcions: «En Dacià manà que-l cors de Sent Vicens, ligat --- fos crebat --- li fesés hom ixiu lo fetge --- Crida En Prudenci, dién: —Tu sols és noble en lo segle, e tu sols aportest dobla palma: tu t'aparelest ensemes does corones», *VidesR* (47v2, trad. «tu duas simul paravisti laureas», 120.30). «Totes serpe<1>leres grosses d'aver-de-pes, axí com són d'espart e de palma e de datilers, --- totes deven ésser del hoste, part la reva», *Reva de Perpinyà*, de 1284 (*RLR* IV, 376). La planta: «a un cantó de la illa los fem arraconar e hac entre ells gran fam, que de les paradures de las palmes feyen pa», *Muntaner (Cròn., § 252; Casac. VII, 23.2)*: «les peles dels margallons' (no crec que es tracti de serradures de fusta de palmera). En el *Dicc. de Rims* de Jacme Marc (1372) es distingeix «palma, per l'arbre» del 'palmell': «palma per la mà» (§ 1788). «Anant certer / al munt Tabor, / lo rey Senyor / ric, cavalcà / --- / per hon passava, / la gent portava / --- / al cap lorer / signant victòria, / designant glòria, / en les mans palmes, / e tocant palmes, / alguns cantant / altres ballant, / qui precehien / ---», *JRoig (Spill, 13345-6)*. «Un ymatge de Nostra Dona; ---; un lentó ab una cadena; una sanaya de palma / ---», inv. del monestir de Lluç, a. 1478 (*BSAL* III, 227a). «Palma: mata d'aquest spècia: palma agrestis; palma de la mà ---; palma de rem ---», *Busa-N. 1507*. «Com a rey humil, - ell no gasta gala: / vós sou lo rahim - la Verge és la palma, / vós sou Rey de reys - ella és font de gràcia», *MilàF (Romlo., 8.20)*.

Tenim, doncs, en català, des dels orígens, les dues accepcions fonamentals: la referent a la palma de la mà, i la vegetal; llatines ja, totes dues, i la segona provinent en llatí de la primera, per comparació de les fulles de la palma, en forma de vano i de ventall vegetal, amb la mà i els seus dits.

La variant *pauma* no sols té gran extensió pel Princ., Tort., Bal., sinó que tampoc, en aquest cas, no és estranya al P. Val.: «la mà que bellugava per a dir-me adéu era altra pauma del martiri, que li otorgava el cel», *Ed. Mtz. Ferrando (BSCC* XIV, 325). Per a palma com a nom de la palma nana, veg. *Cavanilles, Observ. II, 335*. Tanmateix la forma val. és quasi pertot *pálma* amb *l*, per exemple a la Vall d'Ebo, coneguda per les *bárçes de pálma* (1962); a Mall., *sàs páyməs* ('palmes de margalló') creixen abundoses a la Vall de «l'Ermítia» de Cala Rajada (1969); però *palma de fasser* 'palmera', almenys a Estellencs (1964). Altra varietat important és la *pálma mərína* 'planta que neix en els tendals de sorra, de vora mar: fa unes branques torçades amb uns raïmets de gra en els extrems», *Prat de Llobregat* (1932). *Portar en palma* 'tractar amb gran cura una persona en estat delicat': «em dóna una alegria molt gran, quan veig que el nen mama, i que la Celestina, que la porto en palma, no té ni un grau de febre», *Coromines*, carta a l'oncle de la seva muller, tot seguit de néixer el primer fill, 1903. Per a palma 'vessant de serrat' Benissa (1962), veg. *BALMA* (i *sospalma*). *Tocar palmes* 'aplaudir' (*DAG.*).

DERIV.: *Palmada* 'estreta de mans com a fórmula ju-

rídica d'acceptació d'un contracte': «si algun senyor de nau o de leny noliejarà o haurà noliejada alguna roba de mercader —o scrivà per ell— ab carta o ab testimonis, o entre ells serà dada palmada, o serà scrit en lo cartolari de la nau ---», *Consolat*, § 44 (ed. Pard.), p. 88; fórmula que es repeteix en el § 159 («scrit en capbreu o dada palmada»), i veg. *DAG.*, o en el § 82, p. 123; l'explicació semàntica per l'estreta de mans (en què les dues palmes o palmells s'ajunten; o, per dir-ho així es conjuguen o junyen) no és conjectural, sinó comprovada pel contingut d'altres passatges, com: «si lo mariner s'és acordat ab lo senyor de la nau per gran loguer ['salari elevat'], e lo senyor de la nau ne trobava altre per menor loguer, no-l pot gitar de la nau --- sol que en la mà ho bagen convengut, l'un de l'altre (mateixa p., § 81); 'cop pegat amb la mà' [*mj.* S. xv, dos exs. *DAG.*, § 3].

Creç que hi hagué un duplicat +*palmata* en el mossàrab valencià, amb el sentit de «pequeña pieza de cuero o fieltro para dar forma a la boca o al borde de los cacharros, así como para refinarlos» a *Manises (Almela, Vocab. Ceràm. Man., 411, amb duplicat palmata mateixa pàg.)*, en el qual no és impossible, ni encara menys és evident, que hi hagi contaminació del duplicat MATTA/NATTA 'drap, estora', car en *palmata* també hi podria haver deslabialització dissimilatòria: -ata és l'equivalent de -ada segons fon. hist. mossàrab, i semànticament s'explica per la mà enguandada en *palmata*, usada per modelar la pasta ceràmica. *Palmadeta* figura de ball --- (*AlcM*), cf. el lleonès *palmadina* en el sayagués pastoril del S. xvi («--- són [*<* sinó] dále una palmadina, / e a baillar salga aina ---).

Palmar 'camp plantat de palmeres' «les palmes --- loc on nexen: palmetum», *Busa-N. (1507)*; *DAG.* (i freqüentíssim en top., sobretot la val.); «de flamas --- ho anega --- conreus y argelagars: / en sortir-se de mare lo riu que a Egipte rega / no així depressa arrasa las messas y palmars», *Atl. de 1867* (I, 35d, tot canviat en la versió de 1877); ampliat (a la manera de *lloredar, pinatar, pinareda, herbassal*) en *palmareda* 'bosc de palmeres' *Elx (DAG.)*.

Palmar 'relleix, lleixa, prestatge': és molt difícil (si no impossible) destriar fins a quin punt és purament derivat de *palma* (pels dits paral·lels d'una mà estesa), o fins a on hi collabora (?) la idea del *palm* de gruix; en tot cas ha estat imprudent pendre per base (pretesa, § 1 d'*AlcM*)¹ l'acc. mal documentada 'paret prima' i relegar al § 2 i § 3 les ben conegudes; exemple ross. medieval en *InvLC* (veg. *PRESTATGE*); «(prov. de Lleyda) espècie d'escudeller o lleixa, que hi sol haver al menjador, per a tenir els plats més fins i la vaixela bona», *DAG.*

Els corresponsals de l'Inst. d'E. Cat. localitzaren *palmà* des del B. Urg. (Borges Bl.), Segre amunt fins a Oliana i Organyà, i per la NPallaresa i Tremp fins a Alós i la Torre de Cabdella (*BDC* xx, 216); però també és l'estenedor de vímetes, canyes etc. per posar-hi fruita a assecar' a Vall Ferrera (*BDC* xxiii, 300-1), d'allí estant propagat a l'alt-aranès de Pujolo ('prestatge per a la vaixela', *Voc. Ar.*, p. 91); «escu-